Сумський державний педагогічний університет

імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету іноземної та слов'янської філології
_____ Лариса КЛОЧКО
«31» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК11 Фахова українська мова

галузь знань **А Освіта**

спеціальність **А 4 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма
Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
«31» серпня 2026 року
Голова Наталія ГРОМОВА

Суми 2026

Розробник:

Герман Вікторія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови і літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «31» серпня 2026 року

Завідувач кафедри **Вікторія ГЕРМАН**

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна
форма навчання</td><td>заочна
форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="11">бакалавр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Загальна кількість годин - 90</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>22 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>48 год.</td><td>78 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>2 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: ЗАЛІК</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є досягнення необхідного рівня лінгвістичної, комунікативної, соціолінгвальної компетенції майбутніх фахівців-філологів (галузь знань А Освіта, спеціальність А 4 Середня освіта (Українська мова і література) через засвоєння теоретичних знань і вироблення стійких практичних навичок культури усного й писемного фахового мовлення; оцінювання мовних фактів із погляду нормативності / ненормативності та функціональної доцільності; формування висококультурної національно-мовної особистості педагога.

Основним **завданням** вивчення дисципліни є формування фахової мовної компетенції (оволодіння головними засадами культури усного й писемного фахового мовлення) й усвідомлення майбутніми вчителями-філологами взаємозв'язків системи мови, її структури й невербальних структур; формування вмінь виявлення мовних і мовленнєвих помилок та їх редагування в писемному й усному фаховому мовленні; наукове обґрунтування правил організації мовних одиниць наукового й офіційно-ділового стилів залежно від вибору типів мовлення у різних ситуаціях фахової комунікації. **Предметом** вивчення навчальної дисципліни є мовна нормативність і мовленнєва компетентність у фахово-комунікативній діяльності; виражальні засоби усного й писемного фахового мовлення; ділові папери й наукові жанри фахової комунікації.

Головне завдання вищої школи у період відродження української нації – готувати висококваліфікованих фахівців, які бездоганно володіють державною мовою в усній і писемній формах, мають систематичні знання, поглиблюють їх, виявляють стійку увагу до мови взагалі й власного мовлення зокрема, переконані в суспільній цінності високого рівня культури фахового мовлення, особливо в регіональній мовній ситуації українсько-російського порубіжжя.

Застосовано **регіональний аспект** під час окреслення творчих завдань, тренувальних вправ, завдань для самостійних і контрольних робіт на матеріалі текстів письменників, академічної спільноти, культурних і громадських діячів Сумщини тощо.

Програмні компетентності

Інтегральна етентність	**ІК.** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні етентності	**ЗК 2.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях. **ЗК 5.** Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності. **ЗК 6.** Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для

	одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності. **ЗК 8.** Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження. **ЗК 9.** Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	**ФК 1.** Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа. **ФК 2.** Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, англійської мови та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа. **ФК 3.** Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа. **ФК 11.** Організаційна компетентність як здатність: організовувати процес навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності; здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів. **ФК 13.** Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики. **ФК 14**. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувані різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є шкільний курс української мови.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	**ПРЗ 1.** Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, англійської мови в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови. **ПРЗ 2.** Знати мовні норми, стилі української/англійської літературних мов, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності. **ПРЗ 5.** Знати й розуміти зміст ключових компетентностей, наскрізні уміння здобувачів освіти, визначені державними стандартами освіти; знати й розуміти вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, рівні сформованості їхніх компетентностей. **ПРЗ 8.** Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, англійської мови, правила безпеки у цифровому середовищі. **ПРЗ 11.** Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної недоброчесності, правила використання об'єктів авторського права на рівні необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки як в академічній спільноті, так і подальшій педагогічній діяльності.
Уміння	**ПРУ 1**. Уміти використовувати власну систему знань щодо психолого-педагогічних особливостей різних груп учнів в ході планування, організації та здійснення навчання української мови, української літератури, англійської мови в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи), зокрема в інклюзивному освітньому середовищі. **ПРУ 2.** Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, англійської мови (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа. **ПРУ 3.** Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, англійської мови, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями. **ПРУ 4.** Уміти використовувати різні методи, форми і засоби навчання учнів з української мови, української літератури, англійської мови; формувати у здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння / міжособистісної взаємодії, враховуючи вікові психологічні особливості у процесі навчання. **ПРУ 6.** Уміти оцінювати проблемну ситуацію та/або завдання на основі всебічного аналізу з метою виявлення шляхів їх вирішення;

	використовувати та вдосконалювати методики навчання конкретних тем з української мови, української літератури, англійської мови в закладах середньої освіти (на рівні основної школи); сприймати, аналізувати й реалізовувати інновації у професійній діяльності в умовах впровадження концепції Нова українська школа. **ПРУ 12.** Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії. **ПРУ 13.** Володіти комунікативною компетентністю з української та англійської мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти), визначати потреби особистого професійного розвитку та планувати його; удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	*Знання:* здобувач засвідчує фундаментальні, різнобічні, системні знання системи української літературної мови, різнорівневих особливостей фахової української мови; основних термінів і понять курсу; виявляє глибокі знання мовної системи, функціональних стилів, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань; володіє знаннями, здобутими у ході виконання самостійної роботи; володіє інформацією про найновіші досягнення у лінгвістичній галузі, вміє застосувати її для розв'язання практичних завдань. *Уміння:* виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок; спирається на знання різних концепцій та підходів до тлумачення мовних фактів і закономірностей; здатен запропонувати власні шляхи і способи розв'язання лінгвістичних задач. Здобувач дотримується принципів *академічної доброчесності.*
82 - 89	*Знання:* здобувач засвідчує повною мірою знання системи української літературної мови, різнорівневих особливостей фахової української мови, функціональних стилів; основних термінів і понять курсу; виявляє глибокі знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань. *Уміння:* виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок. Здобувач дотримується принципів *академічної доброчесності.*

74 - 81	*Знання:* здобувач на належному рівні засвідчує знання системи української літературної мови, різнорівневих особливостей фахової української мови, функціональних стилів; основних термінів і понять курсу; володіє основним теоретичним матеріалом: знання засвідчують оволодіння основною навчально-науковою літературою, але не виявляють ознайомлення з додатковою літературою; демонструє широку лінгвістичну компетенцію, але не завжди її достатньо для пояснення причинно-наслідкових зв'язків у мовній системі. *Уміння:* виконує основні види практичних завдань, але не завжди правильно пояснює власні дії; виконує дії класифікаційного характеру, але допускає мовленнєві помилки в оформленні класифікаційних жанрів; не може пояснити вияву всіх лінгвістичних закономірностей; аналізує мовні явища, припускаючись поодиноких помилок. Здобувач дотримується принципів *академічної доброчесності.*
64 - 73	*Знання:* здобувач засвідчує задовільні знання системи української літературної мови, різнорівневих особливостей фахової української функціональних стилів; основних термінів і понять курсу; має фрагментарний, не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не завжди може запропонувати власні приклади; не застосовує знання у нових умовах або слабко орієнтується в тому, як їх застосувати; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи; не здатен до креативності. *Уміння:* виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні деякі недоліки; тяжіє до творчого розв'язання лінгвістичних задач. Здобувач дотримується принципів *академічної доброчесності.*
60 - 63	*Знання:* здобувач засвідчує достатні знання системи української літературної мови, різнорівневих особливостей фахової української мови, функціональних стилів; основних термінів і понять курсу; має фрагментарний, не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. *Уміння:* виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні недоліки. Здобувач у цілому дотримується принципів *академічної доброчесності.*
35-59	*Знання:* здобувач засвідчує слабкі знання системи української літературної мови, різнорівневих особливостей фахової української літературної мови, функціональних стилів; основних термінів і понять курсу; слабко володіє теоретичним матеріалом, що зумовлено недостатнім опрацюванням навчально-наукової літератури: не володіє термінологією, помиляється у процесі формування визначень, не може навести приклади. *Уміння*: відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей. Здобувач порушує правила *академічної доброчесності.*

1 - 34	*Знання:* здобувач не засвідчує знання системи української літературної мови, різнорівневих особливостей фахової української мови, функціональних стилів; основних термінів і понять курсу; не володіє теоретичним матеріалом, що зумовлено недостатнім опрацюванням навчально-наукової літератури: не володіє термінологією, помиляється у процесі формулювання визначень, не може навести приклади; не обізнаний з науково-довідковою літературою. *Уміння:* відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей; не вміє застосовувати теоретичні положення у розв'язанні практичних завдань. Здобувач порушує правила *академічної доброчесності.*

Розподіл балів (денна форма навчання)

Аудиторна робота													Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2					РОЗДІЛ 3					
Т1	Т2	Т3	Т 4	Т1	Т2	Т3	Т 4	Т 5	Т1	Т2	Т 3			
Поточний контроль													**66**	**100**
6	6	6	6	6		6	6		12	6	6			
Контроль самостійної та контрольної роботи													**34**	
					9			9			8	К.р. 8		

* Згідно з Положенням *«Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка. Новою редакцією»* від 24.03.2025 року можливе зарахування результатів навчання. Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання, отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню (курсовій роботі, контрольній роботі тощо), які передбачені робочою програмою даної навчальної дисципліни. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно з переліком компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється відповідно до Розділу 3 названого Положення.

Розподіл балів (заочна форма навчання)

Аудиторна робота													Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2					РОЗДІЛ 3					
Т1	Т2	Т3	Т 4	Т1	Т2	Т3	Т 4	Т 5	Т1	Т2	Т 3			
Поточний контроль													**48**	**100**
8	8			16						16				
Контроль самостійної та контрольної роботи													**52**	
					14			14			14	К.р. 10		

Самостійна робота (розподіл балів)

	Тема і вид діяльності		Кількість балів д.ф.н./з.ф.н.
Розділ 2 Норми фахової української мови	Тема 2 Орфоепічні норми фахової української мови	1.Робота зі словниками.	3 / 4
		2.Виконання творчого завдання	3 / 4
		3.Реферат	3 / 6
		Усього	**9 / 14**
	Тема 5 Синтаксичні норми фахової української мови	1.Виконання творчого завдання	3 / 5
		2.Редагування документів.	3 / 5
		3.Тестування.	3 / 4
		Усього	**9 / 14**
Розділ 3. Мовна культура фахової документації	Тема 3 Ділові папери як засіб писемної фахової комунікації	1.Укладання резюме вчителя.	3 / 5
		2.Укладання листа-пропозиції.	2 / 4
		3.Написання есе «Мовний етикет ділового листа».	3 / 5
		Усього	**8 / 14**
		Усього балів за самостійну роботу	**26 / 42**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**відмінно**
82 - 89	**B**	**добре**
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	**задовільно**
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 - 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби діагностики результатів навчання проводяться відповідно до вимог *«Положення про порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (від 20 травня 2024 року).*

Засоби діагностики та форми контролю: тестування, проєкт, есе, виконання творчих завдань, реферат, доповідь, участь у дискусіях, семінарах та ін., перевірка самостійної роботи.

Академічна доброчесність.

Виконання всіх завдань у межах освітнього компонента має здійснюватися відповідно до принципів академічної доброчесності та етичного використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі, задекларованих у Кодексі академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка.

https://www.sspu.edu.ua/images/2026/docs/polozhennia/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_d1d44.pdf

6. Методи навчання

Теоретико-практичні, проблемно-пошукові, дослідницькі, проєктні, діяльнісні, інтерактивні (кейс-метод, моделювання/симуляції професійних дій, кооперативне навчання, тренінги, дистанційні освітні технології), самонавчання, практичні методи навчання.

7. Програма навчальної дисципліни
7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФАХОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тема 1. ВСТУП. ДЕРЖАВНА МОВА – МОВА ФАХОВОГО (ПРОФЕСІЙНОГО) СПІЛКУВАННЯ

Фахова українська мова як окрема лінгвістична дисципліна. Предмет, мета і завдання курсу, зв'язок з іншими науковими дисциплінами.

Мова фахового (професійного) спілкування як функціональний різновид літературної мови. Найважливіші ознаки літературної мови.

Мова в державному, духовному та інформаційно-культурному просторах. Мова як виразник ментальності етносу, засіб творчого освоєння світу і самовираження особистості.

Культура фахової мови – складова частина загальної культури людини. Культура фахової мови вчителя – складова частина його професійної майстерності. Мовнокомунікативна компетенція вчителя. Культуромовна особистість учителя як національний і соціокультурний феномен. Неперервна мовна освіта. Мовна свідомість і самосвідомість. Мовне чуття.

Тема 2. МОВНА ПОЛІТИКА І МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ. СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ ФАХОВОЇ МОВИ

Мовна політика. Мовне планування. Етапи розвитку мовної політики в Україні. Конституція України про державну мову і мови національних меншин. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019 р.).

Мовна ситуація в суспільстві. Соціальні чинники мовної поведінки людей. Соціальні ролі мовної особистості. Сучасна взаємодія української і російської мов. Підґрунтя сучасної мовної ситуації в державі. Етапи розвитку мовної ситуації в Україні.

Поняття про білінгвізм як характерну ознаку сучасної мовної ситуації в Україні. Мовна інтерференція та її джерела. Суржик як наслідок інтерференції в умовах білінгвізму. Типи інтерферем на різних мовних рівнях. Причини мовленнєвих труднощів білінгвів.

ТЕМА 3. ФУНКЦІОНАЛЬНІ СТИЛІ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ. ІНТЕГРАЦІЯ НАУКОВОГО Й ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛІВ У ФАХОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Науковий стиль української мови

Мета, завдання, сфера використання, основні функції наукового стилю.

Підстилі наукового стилю. *Традиційні стильові ознаки:* абстрагованість, інформаційна насиченість, ясність і об'єктивність викладу, конкретність, логічна послідовність, монологічний характер викладу, діалогічність, лінійність, точність і однозначність, лаконічність, доказовість, переконливість, аналіз, синтез, аргументованість, нейтральність, безособовість та ін.

Мовні засоби наукового стилю.

Лексика наукового стилю. Широке використання слів з абстрактним значенням, термінологічної лексики, запозичених слів. Уживання слів у прямому значенні. Відсутність розмовних, просторічних слів, слів з емоційно-експресивним забарвленням. Наукова термінологія. Основні вимоги до термінів: точність, асоціативність, варіативність та ін.. Відмінність термінів від професіоналізмів і професійних жаргонізмів. Доцільність використання у фаховому мовленні іншомовної лексики. Українські відповідники до запозичених термінів. Лексичні помилки: змішування паронімів, мовленнєва недостатність і надмірність. Поняття «авторський термін».. Фразеологізована термінологія і кліше.

Граматика наукового стилю. Уживання іменників ІІ відміни чоловічого роду в родовому та давальному відмінках. Кличний відмінок іменників. Відмінювання українських та іншомовних прізвищ, імен, по батькові, географічних назв. Рід, число невідмінюваних іменників. Перевага

відносних прикметників. Аналітична форма вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників. Особливості уживання займенників у науковому стилі. Норми вживання та відмінювання числівників. Інформаційне навантаження особових дієслів, стійких дієслівно-іменникових сполук, дієслівних форм. Функціональний діапазон сполучників і прийменників.

Синтаксис наукового мовлення. Прості ускладнені (однорідними, відокремленими, вставними членами) речення в науковому тексті. Помилки в побудові речень з дієприслівниковим зворотом, у реченнях з однорідними членами. Активні та пасивні конструкції на -но, -то на означення результативності. Уживання в наукових текстах односкладних речень. Особливості вживання складносурядних і складнопідрядних речень. Форми передачі чужої мови (пряма, непряма мова, цитата) у науковому стилі.

Офіційно-діловий стиль української мови

Мета, завдання, сфера використання, основні функції стилю.

Основні ознаки й мовні засоби офіційно-ділового стилю: логічна основа, послідовність і точність викладу актів, документальність, об'єктивність оцінок, гранична чіткість, емоційно-експресивна нейтральність вислову; вимоги до лексики й фразеології (широке використання професійної термінології, канцеляризмів, абревіатур, відсутність діалектизмів, жаргонізмів, просторічних виразів, слів із суфіксами суб'єктивної оцінки тощо); стандартизація мови (вживання усталених словесних формул, значна частота повтору слів, зворотів, конструкцій), своєрідність синтаксису (прямий порядок слів: підмет – перед присудком і якомога ближче до початку речення; означення – перед означуваним; додаток – після керуючого слова; обставинні слова – якомога ближче до пояснюваного; вставні слова вживаються на початку речення тощо); сувора регламентація розміщення та будови тексту.

Підстилі офіційно-ділового стилю. 1. Законодавчий (Конституція, закони, укази, статути, постанови тощо). 2. Дипломатичний (договори, конвенції, протоколи, заяви тощо). 3. Юридичний (акти, позовні заяви, протоколи, постанови, запити, повідомлення тощо). 4. Адміністративно-канцелярський (використовується в професійно-виробничій сфері, правових взаєминах і діловодстві у вигляді офіційної кореспонденції, договорів, контрактів, заяв, автобіографій, доручень тощо).

Тема 4. МОВНИЙ ЕТИКЕТ

Поняття про комунікативний етикет: мовний, мовленнєвий, лінгвоетикет. Історія виникнення та сучасний мовний етикет. Етнолінгвістична специфіка мовного етикету. Емотивні і структурні зміни в україномовному етикетному спілкуванні. Лексико-граматичні та стилістичні особливості українського мовного етикету. Формули мовного етикету в різних ситуаціях: звертання, привернення уваги, вітання, знайомство, запрошення, прохання, порада, погодження, згода, вибачення, скарга, втішання, докір, комплімент, несхвалення, побажання, вдячність, прощання тощо.

Розділ 2. НОРМИ ФАХОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ТЕМА 1. ПРАВОПИСНІ НОРМИ ФАХОВОЇ МОВИ

Історія українського правопису і проблеми правописної норми. Наукові дискусії щодо українського правопису. Основні зміни в новому українському правописі 2019 року (власне зміни й варіантні доповнення до чинної норми: фемінітиви; варіантні форми родового відмінка; «и» на початку слова; «т» замість «ф»; йотування; вживання великої букви; написання іншомовних слів; написання складних слів та ін.).

ТЕМА 2. ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ ФАХОВОЇ МОВИ

Орфоепічні норми як вияв фонетичних законів української мови, їх суспільне значення. Орфоепія і культура усного мовлення вчителя.

Норми вимови голосних фонем української мови. Фонетико-орфоепічний суржик у системі голосних. Норми вимови приголосних фонем української мови. Помилки білінгвів у вимові

приголосних. Вимова звукосполучень. Вплив асиміляції і спрощення приголосних на вимову звукосполучень. Особливості вимови слів іншомовного походження.

Сучасні тенденції української орфоепії.

Характеристика українського наголосу. Незакріпленість і рухомість наголосу. Акцентна норма та її варіації. Закономірності наголошування різних частин мови. Подвійний наголос у словах. Семантико-граматична диференціація лексем за допомогою наголосу.

Складні випадки наголошення слів (власних назв, власних імен, прізвищ, іншомовних слів).

Акцентуаційний суржик. Порушення акцентуаційних норм під впливом діалектного середовища, за аналогією до генетично подібних утворень, що мають певний тип наголосу.

Сучасні тенденції української акцентології.

ТЕМА 3. ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ НОРМИ ФАХОВОЇ МОВИ

Поняття лексико-фразеологічної норми. Закони сполучуваності слів (предметно-логічні, граматичні, лексичні). Лексична полівалентність і моновалентність.

Синоніми і культура мови. Пароніми і проблема точності слововживання. Специфіка вживання іншомовної лексики. Професійна термінологія. Міжмовні омоніми і проблема двозначного тлумачення контексту. Тавтологія, плеоназм і культура мови.

Системні відношення у фразеологізмах. Стійкі словосполучення і кліше. Фразеологічно зумовлена сполучуваність слів. Українська фразеологія у зіставленні з російською: відповідники, безеквівалентні усталені конструкції. Фразеологічні антоніми та синоніми.

Причини порушень лексичних і фразеологічних норм.

Калькування в українській мові. Лексичні, семантичні, фразеологічні й граматичні кальки Позитивне й негативне значення калькування.

ТЕМА 4. МОРФОЛОГІЧНІ НОРМИ ФАХОВОЇ МОВИ

Поняття морфологічної норми. Норма й основні морфологічні категорії. Сучасні тенденції морфологічних норм.

Іменник. Нормативність категорії роду. Форми жіночого роду іменників – назв осіб за професією. Форми іменників – назв осіб за трудовою діяльністю (фемінітиви), соціальним статусом, національною належністю, родинними стосунками, місцем проживання; назви мешканців населених пунктів України. Норми вживання родових форм іменників, що не збігаються за родовою ознакою в українській і російській мовах. Нормативність категорії числа. Нормативність категорії відмінка. Клична форма іменників як самобутня морфологічна ознака української мови. Іменники ІІ відміни чоловічого роду в родовому та давальному відмінках. Визначення роду незмінюваних іменників. Норми творення та наголошування абревіатур. Географічні назви: правопис, відмінювання, узгодження з номенклатурними словами. Прізвища: правопис, відмінювання, наголошування.

Прикметник. Ступені порівняння прикметників; якісні прикметники, що не мають ступенів порівняння. Особливості творення присвійних прикметників. Труднощі в словозміні прикметника.

Числівник. Норми вживання та відмінювання числівників. Поєднання числівників з іменниками. Нормативне наголошування числівників при словозміні. Вживання числівників на позначення дат.

Займенник. Морфологічні й лексичні норми вживання й відмінювання займенників.

Дієслово й дієслівні форми. Труднощі у вживанні дієслова: безособові дієслівні форми, наказовий спосіб дієслів, особливості використання одних форм дієслова замість інших, предикативні форми на –но, -то. Норми вживання активних дієприкметників на -уч-(-юч-), -ач-(*яч-).* Уживання пасивних дієприкметників на –н-ий, -т-ий. Особливості творення дієприслівників.

Граматичний суржик. Причини порушення морфологічних норм.

ТЕМА 5. СИНТАКСИЧНІ НОРМИ ФАХОВОЇ МОВИ

Поняття синтаксичної норми. Порядок слів у реченні. Узгодження підмета і присудка при виборі числа й роду іменника. Узгодження означень і прикладок – власних назв. Складні випадки

синтаксичного керування й узгодження. Словосполучення, що розрізняються формою залежного слова в українській і російській мовах. Безеквівалентні словосполучення.

Норми вживання прийменників у словосполученнях; культура вживання прийменників *по, на, в (у), при, за* та ін. Проблема синонімного вживання прийменників. Розбіжність у вживанні прийменників та сполучників у російській та українській мовах.

Типи помилок у реченнях з дієприкметниковими і дієприслівниковими зворотами.

Особливості побудови складних речень. Пряма і непряма мови, синоніміка різних способів їх передачі.

Причини порушення синтаксичних норм. Сучасні тенденції синтаксичних норм.

РОЗДІЛ 3. МОВНА КУЛЬТУРА ФАХОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тема1. МОВНА КУЛЬТУРА УСНОГО ФАХОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Спілкування як інструмент фахової діяльності. Особливості усного спілкування. Функції спілкування. Основні закони спілкування. Етапи спілкування. Тактика й стратегія спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.

Публічний виступ у фаховій діяльності вчителя. Сутність і специфіка публічного виступу. Етапи підготовки до виступу. Структура виступу.

Риторична особистість і риторична культура вчителя. Складові риторичної культури (логічна, психологічна, мовленнєва, невербальна, зовнішня).

Види індивідуального фахового спілкування вчителя: лекція (підготовка до лекції, структура, мовно-риторичні аспекти виголошення); доповідь, повідомлення (етапи підготовки, мовно-риторичні вимоги до організації та виголошення, психологічний контакт зі слухачами); промова (основні риси, особливості підготовки й виголошення; мовно-риторичні засоби організації).

Види колективного фахового спілкування вчителя: бесіда, дискусія (полеміка), перемовини, нарада, конференція. Особливості їх підготовки; мовно-риторичні засоби організації. Полемічні прийоми. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконання.

Презентація як вид фахового спілкування.

Тема 2. НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Письмові роботи наукового стилю: реферат, курсова робота, магістерська робота, тези, рецензія, відгук, анотація, стаття. Оформлення наукових робіт: бібліографічний опис, різні способи уведення цитат у текст, внутрішньотекстові і підрядкові посилання.

Просторово-графічна структура писемної мови: заголовок, епіграф, абзац, перенос, велика й мала літери, нумерація, пропуски, примітки тощо.

Тема 3. ДІЛОВІ ПАПЕРИ ЯК ЗАСІБ ПИСЕМНОЇ ФАХОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Документ як основний вид ділового спілкування. Реквізити ділових паперів. Загальні вимоги до тексту документа. Змістова та лінгвістична композиція тексту. Класифікація сучасних документів.

Документи в освітянській діяльності:

- кадрово-контрактні (автобіографія, резюме, характеристика, заява, контракт (трудова угода, трудовий договір), особовий листок з обліку кадрів, трудова книжка);
- організаційно-розпорядчі (статут, положення, інструкція, правила, постанова, ухвала, розпорядження, наказ, вказівки);
- довідково-інформаційні (протокол, витяг з протоколу, записки (службові, пояснювальні, доповідні), довідка, план, звіт, оголошення (повідомлення);
- особисті (заява, розписка, доручення, пропозиція, скарга).

Ділове листування. Стиль та етикет ділових листів. Види листів (запит, відповідь, підтвердження, прохання, повідомлення, нагадування, запрошення, пропозиція, вітання, подяка, супровідний, гарантійний, рекомендаційний тощо).

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	Усього	лекції	практичні заняття	самостійна робота	консультації	Усього	лекції	практичні заняття, конс.	самостійна робота
Аудиторна робота **Розділ 1. Теоретичні засади фахової української мови**									
Тема 1. Вступ. Державна мова – мова фахового (професійного) спілкування	7	2	2	3		8	1	1	6
Тема 2. Мовна політика і мовна ситуація в Україні. Соціальний аспект фахової мови	7	2	2	3		8	1	1	6
Тема 3. Функціональні стилі у фаховому мовленні. Інтеграція наукового й офіційно-ділового стилів у фаховій комунікації.	7	2	2	3		8			8
Тема 4. Мовний етикет у фаховому спілкуванні	7	2	2	3		6			6
Розділ 2. Норми фахової української мови									
Тема 1. Правописні норми фахової мови. Український правопис – повернення до національних засад	7	2	2	3		9	1	/ 2	6
Тема 2. Орфоепічні норми фахової мови	5			5		6			6
Тема 3. Лексичні норми фахової мови	7	2	2	3		7	1		6
Тема 4. Морфологічні норми фахової мови	7	2	2	3		8			8
Тема 5. Синтаксичні норми фахової мови	6			4	2	8			8
Тема 3. **Мовна культура фахової комунікації**									
Тема 1. Мовна культура усного фахового спілкування. Публічний виступ	9	2	4	3		6			6
Тема 2. Наукова комунікація як складова фахового спілкування	10	2	2	6		8		2	6
Тема 3. Ділові папери як засіб писемної фахової комунікації	11		2	9		8			8
Усього годин	**90**	**18**	**22**	**48**	**2**	**90**	**4**	**4 / 2**	**80**

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Державна мова – мова фахового (професійного) спілкування	2
2	Мовна політика й мовна ситуація в Україні. Соціальний аспект фахової мови.	2
3	Правописні норми фахової мови. Український правопис – повернення до національних засад	2
4	Мовний етикет у фаховому спілкуванні	2
5	Лексичні норми фахової мови	2
6	Морфологічні норми фахової мови.	2
7-8	Наукова комунікація як складова фахового спілкування	4
9	Ділові папери як засіб писемної фахової комунікації	2
10-11	Мовна культура усного фахового спілкування. Публічний виступ	4
	Усього	**22**

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005.
2. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кримець О. М. Фахова українська мова : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 272 с.
3. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення. Вінниця : Нова книга, 2003. 472 с.
4. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 624 с.
5. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Коць Т. А. Літературна норма і мовна практика : монографія. Ніжин: ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.
6. Левіна С., Гінзбург М., Требульова І. та ін. Українська ділова і фахова мова. Київ : ЦНЛ, 2017, 654 с.
7. Мацько Л. І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови : навч. пос. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
8. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування : навч. пос. Київ : Каравела, 2005. 352 с.
9. Микитюк О. Сучасна українська мова : самобутність, система, норма : навч. пос. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2013. 440 с.
10. Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні. Київ : ЦУЛ, 2022. 592 с.
11. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. пос. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 184 с.
12. Підгурська В. Ю., Голубовська І.В. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с.
13. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч посібник-практикум / Г. Л. Вознюк, С. З. Булик-Верхола, І. П. Василишин та ін. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2017. 308 с.
14. Український правопис : офіційне видання. Київ, 2026.
15. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.

Додаткові:

1. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Бадер В. І. Стилістика української мови: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Луганськ : Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2006. 204 с
3. Бондарєва Н. О. Стилістика української мови : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Четверта хвиля, 2010. 248 с.
4. Довідник з культури мови / за ред. С. Я. Єрмоленко та ін. Київ : Вища школа, 2005. 399 с.
5. Дудик П. С. Стилістика української мови : навчальний посібник. Київ : Академія, 2005. 368 с.
6. Єрмоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури. Київ : Інститут української мови НАН України, 2009. 352 с.
7. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис. Донецьк : ДонДУ, 2001. 660 с.
8. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне “я” / Святослав Караванський. Київ : Академія, 2001. 238 с.

9. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2007. 240 с.
10. Клєщова О. Є., Кравчук О. М. Культура української мови: навч. посіб. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. 219 с.
11. Коломієць І. І. Стилістика української мови : навчально-методичний посібник для студентів факультету української філології. Умань : ПП Жовтий, 2011. 146 с.
12. Конторчук Г. Стилістика сучасної української мови : практичний курс : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Житомир : Рута, 2012. 219 с.
13. Культура мовлення вчителя-словесника / укл. О. М. Горошкіна, А. В. Нікітіна, Л. О. Попова та ін. Луганськ : СПД Рєзніков В.С., 2007. 112 с.
14. Масенко Л. Мова і суспільство : Постколоніальний вимір. Київ : Академія, 2004.163 с.
15. Масенко Л. Т. Суржик : між мовою і язиком. Київ : ВД КМА, 2011. 135 с.
16. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: аналіз і рекомендації / за ред. Ю. Бестерс-Дільгер. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 363 с.
17. Німчук В. Проблеми українського правопису XX – початку XXI ст. Київ, 2002. 113 с.
18. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
19. Прокопчук Л. В. Культура мови. Модульний курс: навч. посіб. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 244 с.
20. Семеног О. М. Формування лінгвокультурознавчої компетенції майбутнього вчителя-словесника : збірник наукових статей. Миколаїв : МДПУ, 2007. С. 23-29.
21. Семеног О. М. Етнолінгводидактична культура вчителя-словесника. Київ; Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. 108 с.
22. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навчальний посібник. Київ : Академія, 2010. 216 с.
23. Семеног О. М. Українська культуромовна особистість учителя (шляхи її формування в системі професійної підготовки) : монографія / за ред. Л. І. Мацько. Київ : Педагогічна думка, 2007. 278 с.
24. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійної мовно-комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів : монографія. Черкаси : Брама, 2006. 330 с.
25. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Львів : Світ, 2003. 216 с.
26. Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм української літературної мови XX ст. Тернопіль : Астон, 2002. 352 с.
27. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. Київ : Вища школа, 2017. 414 с.
28. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О. Караман, О.В. Караман, М.Я. Плющ [та ін.]; за ред. С.О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с.
29. Ставицька Л. Арґо, жарґон, сленг: Соціяльна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
30. Стилістика української мови (Теоретичні основи стилістики. Художньо-виразові засоби мовлення) : навчально-методичний посібник для студентів-філологів закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-тет української філології, К-дра української мови та методики її навчання; уклад. І. І. Коломієць. Умань : Візаві, 2019. 240 с.
31. Українська мова у XX сторіччі : історія лінгвоциду / за ред. Л. Масенко. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 399 с.
32. Фаріон І. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 332 с

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

http://yak-my-hovorymo.wikidot.com /
http://chak-chy-pravylno-my-hovorymo.wikidot.com /
http://kultura-movy.wikidot.com /
http://rodovyi-vidminok.wikidot.com /

http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007 /
http://nepravylno-pravylno.wikidot.com /
http://ros-ukr-idioms.wikidot.com /
http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com /
http://ulif.org.ua /
http://www.mova.info /
http://www.novamova.com.ua /
http://www.slovnyk.net /
http://www.mova.kreschatic.kiev.ua/
http://lcorp.ulif.org.ua/dictua («Словники України»)
http://www.slovnyk.net (Великий тлумачний словник сучасної української мови)
5http://r2u.org.ua; http://krym.linux.org.ua (Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського)
http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm (Українська мова: Енциклопедія)
http://ulif.mon.gov.ua (Український лінгвістичний портал)
http://pravopys.vlada.kiev.ua (Інтернет-сторінка, присвячена мовним питанням)
www.mova.info
www.pravopys.net
http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_vocab_CD.htm
https://kpkbad.lcloud.in.ua/ebook/68

Науково-методичні праці В. В. Герман з фахової української мови

1. Василенко В., Герман В. Академічна риторика : навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. Суми : ФОП Наталуха А. С., 2011. 276 с.
2. Віртуальна мовна особистість : спецсемінар для студентів філологічних факультетів / за ред. В. В. Герман, А. Купрієнка. Суми, 2014. 25 с.
3. Герман В., Громова Н. Культура української мови : навчальний посібник для студентів філологічних (гуманітарних) факультетів вищих навчальних закладів. Суми : Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. 376 с.
4. Герман В. В. Аналіз і прогнозування мовної ситуації в студентському середовищі (мовна поведінка і мовні орієнтації філологів Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка). *Філологічні науки.* Суми : Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. Ч. ІІ. С.11-19.
5. Герман В. В. Норми вживання активних дієприкметників теперішнього часу в професійному мовленні. *Актуальні проблема становлення сучасного юриста.* Суми, 2007. С. 140-143.
6. Герман В. В. Риторична культура як основа формування риторичної особистості вчителя. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова.* Серія 16. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики. Вип. 20 (30). Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. С. 64-67.
7. Герман В. Риторична культура вчителя в академічному просторі : навч. пос. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. 190 с.
8. Герман В., Громова Н.. Полемічна культура сучасного викладача й учителя української мови та літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології:* наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. № 4 (88). С. 17-27.
9. Герман В., Громова Н. Сучасні орієнтири формування мовнокультурологічної компетенції педагога (з досвіду викладання української мови за професійним спрямуванням). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. № 9 (83). С. 219-229.
10. Герман В. В. Риторична особистість учителя-філолога. *Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki* (30.09.2015 – 01.10.2015). Warszawa Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. С. 71-74.
11. Герман В.В. Синкретизм риторичної культури вчителя. *Nowoczesna nauka: teoria i praktyka*: Mater. III Międz. Konf. Nauk.-Prakt. / Pod red. S. Gorniaka. Katowice: Nowa nauka, 2019. S. 67-69.
12. Герман В. В. Суржик як явище інтерференції. *Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний* аспект. Миколаїв : МНАУ, 2018. С. 39-42.

13. Герман В. В. Мова як вияв національної свідомості. *Культуромовна особистість фахівця XXI століття.* Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018.

14. Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора : спецсемінар для студентів філологічних факультетів / за ред. В. В. Герман, Н. Соларьової. Суми : Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2014. 48 с.

15. Норми вживання дієприкметників у діловому мовленні (на матеріалі нормативно-директивних документів про освіту : спецсемінар для спеціальності 6.020303 Українська мова і література / за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 30 с.

16. Риторична особистість : теорія і практика / за ред. В. В. Герман. Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. 42 с.

17. Риторика : від теорії до практики (у таблицях і схемах) / за ред. В. В. Герман. Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. 70 с.

18. Українською говори… або Мовне обличчя Сумщини: Соціолінгвістичні дослідження / за ред. В. В. Герман, Н. Пономаренко. Суми : Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2012. 80 с.

19. Герман В. Риторична особистість філолога. *Формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти: монографія* / авт. кол: О. Семеног, Н. Громова, В. Герман та ін.; за заг. ред. О. Семеног. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. С. 67-77; 91-127; С. 127-137.

20. Герман В. Медіакультура вчителя-словесника : інтеграційний аспект формування : методичні рекомендації до практичних занять із мовних дисциплін. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 93 с.

21. Герман В. Фемінітиви : становлення норми. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника* / за ред. О. М. Семеног. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. С. 113-116.

22. Герман В.В. Формування полемічної культури риторичної особистості. *Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті :* збірник матеріалів V міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 2021 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2022. Випуск 5. С. 28-33.

23. Герман В., Громова Н. Позитивне і негативне значення калькування : дискусійний погляд вчених. *WITH PROCEEDINGS OF THE II INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE «SCIENTIFIC PRACTICE: MODERN AND CLASSICAL RESEARCH METHODS»,* OCTOBER 15, 2021 • BOSTON, USA. I. 110-112.

24. Герман В., Громова Н. Формування медіакультури майбутнього вчителя-словесника в циклі професійної підготовки *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. № 6 (120). С. 49-63.
https:// pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=4866

25. Герман В. В., Устименко О. Ю. Риторичні вміння в шкільному курсі української мови : теоретичний аспект. *Молодий вчений.* 2023. № 9 (121) вересень. С. 98-103.
https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5939

26. Герман В., Громова Н., Кириленко Н. Формування цифрової компетентності студентів-філологів під час дистанційного навчання: застосування платформи *LMS MOODLE. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології.* Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. № 1-2 (135-136). С. 3-13.
https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf

27. V. V. Herman, N. V. Hromova, N. I. Kirilenko. LMS MOODLE AS AN INFORMATION AND DIGITAL TECHNOLOGY FOR DISTANCE LEARNING OF PHILOLOGY STUDENTS: FROM THE EXPERIENCE OF USE (LMS Moodle як інформаційно-цифрова технологія дистанційного навчання студентів-філологів: із досвіду використання). *The latest development trends in philological science and education (February 7–8, 2024. Riga, the Republic of Latvia) : International scientific conference.* Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. P. 190-194.
http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/433/11605/24314-1

28. **Viktoriia Herman,** Oleh Vesolovskyi, Inna Pysmenna, Alla Kolodyazhna, Ruslana Mnozhynska. DISTANCE EDUCATION: AN ADAPTIVE APPROACH TO LEARNING IN THE AGE OF INFORMATION AND

KNOWLEDGE. *EDUCAÇÃO A DISTÂNCIA: UMA ABORDAGEM ADAPTATIVA À APRENDIZAGEM NA ERA DA INFORMAÇÃO E DO CONHECIMENTO*. Conhecimento & Diversidade, Niterói, v. 16, n. 41 Jan./mar. 2024.

https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001230042000024?AlertId=417d7069-328e-460c-9b26-7fc44d11cab7&SID=EUW1ED0DAC8iFeidOoQrebDHlBuc0

29. Hedzyk, A., Pohoda, O., **Herman, V.,** Sydorenko, O., & Klochko, O. (2023). Prospects for the development of distance education in Ukraine: Methodological aspect. Revista Eduweb, 17(1), 62-75.

WEB of Science https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.01.7

https:// revistaeduweb.org/check/17-1/7-62-75.pdf

30. Герман В., Венюкова Є. Роль інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у формуванні риторичної компетентності здобувачів освіти старшої школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. № 6 (140). С. 331-342.

https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD.pdf

31. Герман В., Венюкова Є. Риторична компетентність здобувачів освіти: структурна модель і методологічні підходи до формування. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія.* Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. № 12. С. 51-57.

https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/926

32. **Herman, V.,** Vorovka, M., Kozhevnikova, A., Tomaščiková, S., & Kyrylenko, N. (2026). Sistema de formación de la competencia profesional de futuros docentes en instituciones de Educación Superior. Revista Conrado, 22(110), e5288. Recuperado a partir de **WEB of Science**

https://conrado.ucf.edu.cu/index.php/conrado/article/view/5288

https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001818023700026

33. Герман В., Прокопенко М. Інтерактивні методи навчання академічного мовлення в закладі вищої освіти (з досвіду впровадження). *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2026. № 222. С. 289-294.

https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/2595

34. Герман В., Шевченко В. Критичне мислення та мовна особистість: теоретико-методологічні засади взаємозв'язку в освітньому процесі старшої школи. *Вісник науки та освіти.* 226. №2 (44). С. 407-418.

https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/38397/38406

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Конспекти лекцій.
Презентації лекцій.
Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи.
Контрольні завдання для проведення проміжного контролю.
Навчально-методичні й навчальні посібники автора програми.
Мультимедійна техніка для презентацій.